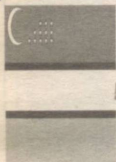

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик
куни — 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

ПАНШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

1996 йил октябр

— ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХОТИН-ҚИЗЛАР ҚЎМИТАСИ, БОЛАЛАР ЖАМҒАРАСИ ВА «СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН» ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРАСИ ҲАФТАЛИГИ — Баҳоси эркин нарҳда

• Шу йил 18-20 октябр кунлари Покистон Ислон Республикаси Президенти Фарух Аҳмадхон Легҳарий бошчилигидаги ана шу мамлакат расмий делегацияси Ўзбекистонда бўлди. Ташриф чоғида икки мамлакат ўртасидаги савдо-иқтисодий, маданий-маърифий ва бошқа соҳалардаги дўстона алоқаларни янги босқичга кўтариш билан

боғлиқ масалаларда музокаралар бўлиб ўтди.

Шунингдек, Покистон Президенти пойтахтдаги Темурийлар тарихи давлат музейини бориб кўрди, Самарқанд ва Бухоро шаҳарларини зиёрат қилди.

• Туркий тилли давлатлар раҳбарларининг аънавий IV учрашуви 21 октябр куни Тошкентда бўлиб ўтди.

Унда Туркия Республикаси Президенти Сулаймон Демирэл, Озарбойжон Республикаси Президенти Ҳайдар Алиев, Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев, Қирғизистон Республикаси Президенти Аскар Акаев, Туркменистон Президенти Сапармурод Ниязов, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов иштирок этишди.

Учрашув ниясида қардош давлатлар президентлари анжуманининг муҳим натижаси бўлган Тошкент Декларациясини имзоладилар.

• Туркий тилли давлатлар раҳбарларининг учрашувига ташриф буюрган Туркия Республикаси Президенти Сулаймон Демирэл Тошкентда Туркиянинг «Ай сел» фирмаси томонидан бунёд этилган «Интерконтинентал» меҳмонхонасини, «Шарқ-Мир» ўзбек-турк қўшма корхонасининг «Мир» супермаркетини бориб кўрди, Ўзбекистонда фаолият юритаётган турк ишбилармонлари билан учрашди.

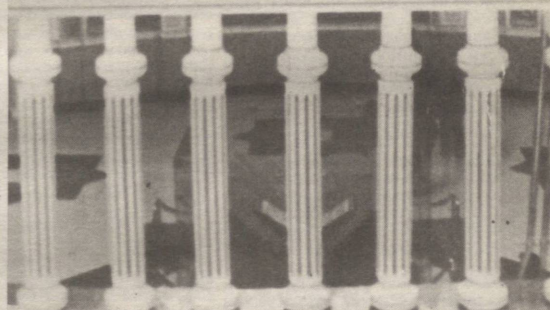
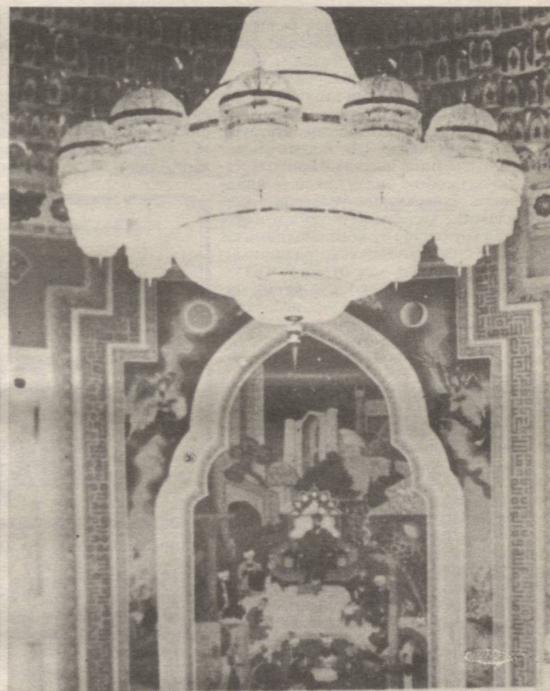
• Тожикистон Президенти Имомали Раҳмонов соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллик

тантаналарида иштирок этиш учун Тошкентга келди.

• «Соғлом авлод учун» Халқаро хайрия жамғармасига Германиядан кўчма дорихоналар келтирилди, ҳамда Зангиота туманининг чекка қишлоқлари аҳолисига биринчи тиббий ёрдам учун зарур бўлган дори-дармонлар тарқатилди.

• Мамлакатимизда илк бор қишлоқ ҳудудида «Бизнес-инкубатор» фаолият кўрсата бошлади. У Ўзбекистон ёшларининг «Камолот» жамғармаси ташаббуси билан Шаҳрисабз туманида ташкил этилди.

ЎЗА ва республика матбуоти
хабарлари асосида тайёрланди

Қудратимизга шак-шубҳангиз бўлса, биз қурдирган биноларга боқинг...

Суратларда:

1. Темурийлар даври музейининг ташқи кўриниши.

2-3. Музейининг ички кўриниши

Ўзбекистон Республикаси хотин-қизлар кўмитасида бўлиб ўтган давра суҳбати «Маънавият — истиқболнинг оидин йўли» мавзусига бағишланди. Унда Республика Вазирлар Маҳкамасининг хотин-қизлар билан ишлаш бўлими мудир О. МУСУРМОНОВА, Республика «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази раҳбари Н. АМИНОВ, «Саодат» журнали бош муҳаррири О.ҲОЖИЕВА, республика «Маҳалла» хайрия жамғармаси раиси Ш.ТЕМИРОВ, республика «Камолот» жамғармаси раиси Ҳ.АБДУРАИМОВ, «Оила ва жамият» газетаси бош муҳаррири А. РАҲИМБЕРДИЕВ ҳамда барча вилоятлар хотин-қизлар кўмиталари раислари қатнашди. Давра суҳбатини республика Бош вазирининг ўринбосари, Ўзбекистон Республикаси хотин-қизлар кўмитасининг раиси Д. ГУЛОМОВА бошқариб борди.

Д. ГУЛОМОВА: Республикада Президент Ислам Каримовнинг «Маърифат ва маънавият» жамоатчилик маркази фаолиятини янада такомиллаштириш ва самарадорлигини ошириш тўғрисидаги фармонининг бугунги кунимиз қолаверса, келажатимиз учун аҳамияти юқори бўлган. Ҳар қандай жамият тараққиётида иқтисод, сиёсат билан бирга маънавият ҳам етакчи ўрин тутди. Шунинг учун республикада Президент «Маънавиятнинг энг асосий ҳимоячиси республика Президентини бўлади», деб қарор қилиб бермоқда. Ҳозирги шароитда Президентимиз айтганларидек, «Маънавият ишларини йўлга қўйиш туриб иқтисодий юксалишларга эришиш қийин»лиги аён бўлиб турибди. Жумладан, буюк соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги муносабати билан ўтказилаётган турли анжуманлар кўрғазмалар, чоп этилаётган бадий, илмий ва оммабоп асар ҳамда мақолалар, намойиш этилаётган кўрсатув, филм ва спектакллар ҳам халқимизнинг маънавий оламини шакллантиришга, ўтмиш аждоғларимиз билан ҳақиқатда фахрланиш туйғуларини уйғотишга хизмат қилаётган, десак асло янглишмаймиз.

Шу билан бирга, бу борада олдимизда кўндаланг турган муаммолар, қилишимиз керак бўлган ишлар ҳам оз эмас. Тўларимиз ва у билан боғлиқ катта-кичик маросимлардаги сарф-харажатлар, исрофгарчиликлар, оилавий ҳаётнинг орққ нукталари — қайнона-келин муносабатлари, ажримлар ва бунинг оқибатида норасида гўдакларнинг тирик етим бўлиб қолаётгани барчамизни ташвишлантириши, ўйлантириши, энг асосийси, амалий ишлар қилишга ундаши керак. Айрим қизларимизнинг билим олиш, касб эгаллашдан кўпроқ чиройли кийимларга, ясан-тусанга муккасидан кетаётгани юзга афсусланди. Буларнинг барчаси маънавий тарбияда эътибор қаратилиши лозим бўлган жиҳатлардир. Шунинг учун бугун хотин-қизларимизнинг, юртимиз келажакнинг, порлоқ истиқболнинг эгалари бўлган ёшларнинг маънавиятини шакллантиришда нималарга диққатимизни қаратишимиз кераклиги ҳақида суҳбатлашиб, ўртага ташланадиган фикрлар, тақлиф ва мулоҳазалар асосида аниқ иш режаларимизни белгилаб олиш ниятида бу ерга йиғилдик.

О. МУСУРМОНОВА: Маънавиятимиз олдига турган асосий вазифа — мустақиллигимизни мустаҳкамлайдиган қомил инсонларни, ҳар томонлама етук ва баркамол ёшларни тарбиялашдан иборат. Зеро, юртимизни айтганларидек, маънавиятсиз келажак йўқ.

Чунки Президентимиз таъбири билан айтганда, «маънавиятда инсоннинг имони, эътиқоди ахлоқи, ҳаётининг маъносини қандай тушуниши, ички дунёси намоян бўлади. Ватан халқ олдига бурунни англаш ҳам юксак маънавий белгисидир. Маънавий баркамол инсон — ўзининг савобли ишлари билан кечирган ҳаётини рози қилади».

Маънавий маданият миллий гуруҳ асосида шаклланади. Миллий гуруҳ эса ўз келиб чиқишидан, миллатидан, оиласидан, маданиятидан, Ватанидан, жамиятидан, миллий анъаналаридан, давлат рамзлари ва белгиларидан (байроқ, герб, мадҳия, миллий валюта) руҳланиш, гуруҳлашиш демаскидир.

Адабиёт, санъат, маданият асарлари, урф-одатлар, анъаналар, удулмар кишининг маънавиятини юксалтиришга, миллий гуруҳини шакллантиришга хизмат қилади.

Жамиятнинг маънавий тараққиёти оила — маҳалла — мактабга тарбия — мактаб — оила ва ўрта махсус таълим — меҳнат жамоаси — атроф-муҳит заنجари асосида, босқичма-босқич ўзаро алоқа ва ўзаро таъсири натижасида вужудга келади. Бу заنجирда асосий ўрини эса оила эгалариди. Шунинг учун давлатимизнинг маънавият соҳасидаги сиёсатини оилаларга йўналтиришимиз керак. Яъни, мустақил шарофати билан давлатимиз раҳбарияти томонидан олға сурилаётган маъна-

вият соҳасидаги сиёсатни оилавий сиёсат даражасига етказиш. Бунда менимча қуйидагиларга эътиборни қаратиш керак:

1) фарзандларга оила шажарасини — ота-боболари кимлар бўлганлигини, уларнинг касб-корлари, қизиқишлари, анъаналари, урф-одатларини ўргатиш;

2) оилда китобхонлигини ошириш орқали унинг аъзолари саводхонлигини кўтариш. Бу ўринда саводхонлигини кенг маънода — экологик, тиббий, ҳуқуқий, иқтисодий, маданий ва бошқа йўналишларда тушунишимиз керак;

3) хотин-қизларнинг бўш вақтларини тўри ташкил этиш ҳам маънавий баркамолликка хизмат қилади. Бунда оилавий бўлиб ёхуд оммавий равишда театрларга, концертларга, истироҳат боғларига, экскурсияларга бориш назарда тутилади. Бу борадаги ишларимиз кейинги йилларда анча оқсак қолганини тан олишимиз керак. Жойларда хотин-қизлар кўмиталари фаоллари меҳнатда, оилда намуна бўлаётган аёлларимизнинг гуруҳ бўлиб, республикамиз бўйлаб саёҳатларга чиқишларини, концертларга бориш-

ларини ташкил этсалар мақсадга мувофиқ бўларди;

4) ижодкор ёшлар ва хотин-қизларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларга кўмак бериш, шарт-шароитлар яратиш устидан бош қотиришимиз керак. Зеро, улар маънавий меросимизни сақлаш, оммалаштириш ва янада ривожлантиришга ҳисса қўшадилар;

5) оилаларни мустаҳкамлаш, намунали оилалар, уй беклари ҳақида телевидение, радио ва оммавий ахборот воситалари орқали кўрсатув, эшитириш ва мақолалар тайёрлашга ижодкорларни жалб этиш ва бундай саъй-харажатларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш;

6) маънавиятни шакллантиришда, ёшларни тарбиялашда ислом динининг илғор ғояларидан самарали фойдаланиш. Исломнинг одоб-ахлоқ, яхшилик, катталарга ҳурмат, поклик, ҳалоллик каби принциплари борки, улар маънавий баркамол инсонни шакллантиришда қўл келиши шубҳасиз.

7) «Маънавият» университетлари, турли марказлар ташкил этиш, маърифат соатларини ўтказиш бугунги кун хотин-қизлари маънавиятини ўстириш учун зарурий таълим-тарбиявий иш шакллари;

8) узоқ тарихга эга ўзбек фольклорини (халқ қўшиқлари — алла, ялла, мақом, матал, ибратли сўзлар) бойитиш, тиклаш ва келгуси авлодларга етказишда фаол иштирок этиш.

Инсоннинг ахлоқи, тафаккури, эстетик қарашлари шакллана борар экан, унинг маънавий олами, оиласидаги маънавий муҳит ҳам юксала боради.

Ш. ТЕМИРОВ: Ўсиб келаётган авлоднинг, фарзандларимизнинг маънавиятини шакллантириш учун аввало биз катталар ўзимизнинг маънавий қиёфамизга — айтётган гапимиз билан қилаётган ишимиз бирми ёки болаларимизга бир гапни айтиб, ўзимиз, аксинча иш қилаётганимиз, шунга эътибор беришимиз керак. Ёки олди инсоний ширин калом, латиф муносабатларнинг йўқлиги бораётганлиги, автотусларда айрим ёшларнинг кексаларга ёки бермаслиги ҳам маънавий тарбиямиз-

Амир ТЕМУР: «Гарчи ишнинг қандай якунланиши тақдир пардаси ортида яширин бўлса ҳам, ақли расо ва хушёр кишилардан кенгашу тадбир истаб, фикрларини билмоқ лозимдир».

нинг оқсоқ жиҳатларини кўрсатади.

О. ҲОЖИЕВА: Момоларимиздан, оналаримиздан ажойиб эртақлару чўп-чақлар, маталу мақоллар, топишмоғу чистонлар тинглаб катта бўлган авлодмиз. Улар бизга сирли, майин овоз билан аллалар айтишган. Ҳозирги аёлларимиз ичидан битта аллани эплаб айтолмасад, болаларини «ер юткур», «яш-шаматгир» деб қарғашни ўрнига қўядиганлари ҳам бор. Бу эса уларнинг маънавий олами гоёт торлигини кўрсатади.

Жойларда бўлганда баъзи аёлларимиздан сўрасак, охири марта қачон китоб ўқиганликларини айтиб беролмайдилар. Тўғри, зиёли аёллар бундан мустасно. Ёнг ачинарлиси, кутубхоналардан нодир-ноб китоблар йўқолмоқда.

О. МУСУРМОНОВА: Гапингизда жон бор. Мен тез-тез республикамизнинг энг йирик маърифат масканларидан бири бўлиш Алишер Навоий номидаги Давлат кутубхонасига кириб тураман. Қачон қарамай илмий ходимлар кироатхонасида ҳам, умумий кироатхонада ҳам санокчи ўқувчидан бошқа ҳеч ким бўлмайди. Аёлларни эса у ерда умуман учратмайман. Кутубхонанинг бошқа бўлимларидан ҳам ахвол шу. Шаҳардаки шундай бўлгач, қишлоқлардаги аҳолини тасаввур қилиш мумкин.

М. РУСТАМОВА, Наманган вилояти ҳокими муовини, вилоят хотин-қизлар кўмитаси раиси: Қишлоққа маиший хизмат тармоғини олиб кириш борасида ви-

лоятнинг оқсоқ жиҳатларини кўрсатади.

Д. ГУЛОМОВА: «Камолот» жамғармасининг ташкил этилганлиги хотин-қизлар кўмитаси учун катта ёрдам бўлди десам, янглишмайман. Сабаби, биз эътиборимизни кўпроқ аёлларимизнинг муаммоларига қаратиб, ёшлар диққатимиздан бир қалар четда қолган эди. Мана энди «Камолот» билан ҳамкорликда ана шу бўшлиқни тўлдиримиз деган умиддамиз.

Ҳ. АБДУРАИМОВ: Дилбар Мухаммадхонна, сезинг гапларингизга қўйилган ҳолда, юқорида айтган фикрларимга қўшимча қилиб ана бир-икки ҳолатларга диққатларингизни жалб этмоқчи эдим.

Мана шундай давраларда айтилаётган гаплар, назарий фикрлар, тасдиқланаётган тадбир, йўриқнома ва тавсиялар реал ҳаёт билан тўқнаш келганда голиб чиқаётганими? Ёки ҳаётнинг зарбаларига дош беролмай қолаётганими? Мана шунга эътиборимизни қаратиб, қабул қилинадиган ҳужжатларимизнинг реал ҳаётга мос бўлишига эришишимиз керак. Ана шундагина улар биз кутган натижани беради.

Кишиларимиз маънавиятини шакллантиришнинг муҳим омил бўлган, уларда миллий гуруҳ, ифтихор туйғуларини уйғотишга хизмат қилувчи, мустақил юртимизнинг миллий мафкурасини яратиш ҳақида гап кетганда, уни қонун ёки аниқ дастур сифатида тушунамаслик керак, деб ўйлайман. Сабаби, жамиятда иқтисодий, сиёсий, маданий-маърифий, маънавий юксалиш, ривожланиш бўлар экан, бу ҳол мафкура олдига янги талаблар қўяди. Демокриман-ки, мафкура ҳам жамиятнинг ўзи билан бирга ривожланиб, замоннинг янги талабларига асосида ўзгариб бораверади.

Б. САМИЕВА, Самарқанд вилоят ҳокимлиги хотин-қизлар билан ишлаш шўбаси мудир: Вилоятимизда хотин-қизларнинг маънавиятини шакллантириш борасида қатор ишлар қилинаётган. Масалан, вилоят хотин-қизлар кўмитаси қошида «Маънавият университети» ташкил этилган бўлиб, унинг машғулоти яхшилик қилишга тарзда ўтмоқда. Қолаверса, тўйларни, мотам маросимларини ҳаммажга, ихчам қилиб ўтказиш ҳам диққат марказимизда турибди. Бунда биз маҳаллалар фаолларига, жойларда қайвони онахонларга таяниб иш олиб бораётимиз.

А. РАҲИМБЕРДИЕВ: Кишиларимизнинг маънавиятини шакллантиришда оммавий ахборот воситаларининг ўрни ва роли катта. Негаки, Хотам Маҳмад-ович тўри таъкидлаганидек, мана шундай давра суҳбатларидан айтиладиган фикру мулоҳазаларнинг барчасини ҳар бир кишининг онги ва шуғурига сингдиришга ҳамма вақт ҳам имконият бўлавермайди. Ана шунда матбуот кўмак келади. Ўқувчи учун тушунарли тилда содда ва раван ёзилган, жиддий мулоҳаза ва мунозара уйғутувчи мақолалар, суҳбатлар ҳеч қачон газетхонлар эътиборидан четда қолмайди. Газетамиз мисолида айтилган бўлсам, «У кимини Абдуллоҳи?», «Иймон юракда бўлади...», «Ташбағирлик» каби долзарб мақолаларга ўқувчиларимиз ўз фикрларини билдириб мактублар йўллашганини, кўнграқ қилишганини уларнинг ҳаётга бефарқ эмасликларини кўрсатади.

Д. ГУЛОМОВА: Бугунги суҳбатимиздан маълум бўлдики, маънавий баркамол инсонларни тарбиялаш борасида қиладиган ишларимиз ҳали жуда кўп экан. Бу борада хотин-қизлар кўмитаси жамоат бирлашмалари, жамғармалар ва оммавий ахборот воситалари билан ҳамкорликни кенг йўлга қўйишга доим тайёр. Зотан, маънавий юксалишга эришмай туриб, жамиятнинг иқтисодий ривожланиши мумкин эмас. Маънавий соғлом инсон эса оиласи, маҳалласи, ишлаб турган корхонаси, ватани, халқи учун, Президентимиз таъбири билан айтганда, қуйиб, ёниб яшайди

Суҳбатни Дармон ИБРОХИМОВ ёзиб олди

Долзарб мавзу

МАЪНАВИЯТ — ИСТИҚБОЛНИНГ ОЙДИН ЙЎЛИ

Яқинда, Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитасида Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг беш йиллиги ва соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги муносабати билан ўтказилган «Истиқлол, қадрият ва аёл» кўрик-танлови якунланди. Танлов республикамизнинг ҳар бир маҳалла, қорхона ва ташкилот, ўқув юрти, туман, шаҳар ҳамда вилоятларида кўтаринки руҳда ўтди. У жойларда хотин-қизлар кўмиталари томонидан хотин-қизларни ижтимоий-иқтисодий ҳимоялаш, соғлом авлодни тарбиялаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, хусусий ва кичик қорхоналар, янги иш ўринлари тармоғини кенгайтириш, тадбиркорликни ривожлантириш ҳамда оила ажримлари ва аёллар ўртасида содир этилаётган

жиноятларни камайтиришга эришиш борасида амалга оширилаётган ишларни намоён қилди. Кўрикнинг республика босқичида «Намунали аёл», «Намунали оила», «Тадбиркор аёл», «Жамоатчи аёл» йўналишлари бўйича голиблар аниқланди. 1-ўринга Самарқанд ва Хоразм вилоятлари муносиб деб топилди. 2-ўрин Бухоро ва Қашқадарё вилоятларига, 3-ўрин эса Наманган вилояти ва Қорақалпоғистон Республикасига насиб этди. Фарғона, Сурхондарё ва Навоий вилоятларида ҳам қатор ибратли ишлар амалга оширилаётгани таъкидланди ва улар рағбатлантирувчи мукофотлар билан тақдирланишди.

Ўз мухбиримиз

Суратларда:
Кўрик-танловдан лавҳалар.

ЁШ ҚОРИЛАР ТАНЛОВИ

Самарқанд вилоят
Пастдаргом тумани маркази
— Жума шаҳридаги янгидан
барпо қилинган Нури Ислоҳ
масжидида буюк соҳибқирон
Амир Темур таваллудининг
660 йиллиги муносабати
билан Қуръони Карим
тиловати бўйича танлов бўлиб
ўтди ва 15 нафар талаба
иштирок этди. Унда Мирараб
мадрасаси толиблари
Ҳамидулло Абдуқайюм ўғли,
Беҳзод Азамат ўғли,
Раҳматиллоҳон Усмон ўғли,
Сайфиддин Сайфулло ўғли
юксак маҳорат кўрсатиб,
голиб деб топилдилар.

Раҳимиддин КЎЧИМОВ
Самарқанд вилояти

(Давоми. Боши ўтган соҳларда)
Пайгамбаримиз йигирма беш
ёшларида Ҳазрати Хадичага уйландилар.
Бу пайт ҳали илоҳий ваҳий келмаган эди.
Хадича ёши қирққа борган бой,
чиройли, қомил одоб соҳибаси бўлган
мақкалик тул бир аёл эди. У Макканинг
ҳокими, Каъбанинг муҳофизи бўлган
Қурайш қабиласининг Бани Асад уруғидан
эди. Отаси Асад ўғли Ҳувайлидир.
Аждоди Расули Акрамнинг аждодлари
билан Қусайда бирлашади. Хадича
илгари икки марта турмуш қурган бўлса
ҳамки, эрлари вафот этган, улардан икки
ўғил ва бир қиз қолган эди. Хадича
ўқимишли аёл бўлган. Хушхўлиги учун
аввал «Тоҳира», кейин эса «Хадичатул
қубро» дея таъриф олган.

Туллиқ чоғида унга Макканинг бир неча
пешволаридан совчилар келган, лекин
уларнинг бирортасига розилик бермаган.
У фақат ўзи ишонган шахсларга сармоя
бериб, у билан ҳамкорлик қилар,
сарватини орттирар эди.

Ҳазрати Мухаммад (с. а. в.) ҳам
ёшлиқдан тижорат билан шугулландилар.
Бошқа ёшлар каби у кишига ҳам тижорат
ҳаётини ҳомий амакилари Абу Толиб
урғатди. Хаттоки Расули Акрамнинг бир
неча тужжор дўстлари ҳам бор эди.
Тижорат учун бир неча бор Басра ва
Сурияга (юқорида айтиб ўтилганидек), уч
марта Яманга бориб келган эдилар.

Ҳазрати Хадича Расули Акрамнинг
тижорат билан шугулланишларини, бу
соҳада тўғри, ҳалол эканликларини билар,
«ал-амийн» (ишончли киши) дея ном
чиқарганларини эшитган эди. Хадича
пайгамбаримизга ҳам сармоя тақлиф
қилади, ҳатто тақлифини қабул қилганлари
тақдирда У кишига бошқаларга берадиган
ҳиссанинг икки мислини беришини
таъкидлаб айтади. Шу зайл Расули Акрам
ҳам Хадичанинг ҳамкорлари сафига кириб
қоладилар.

Инглиз ёзувчиси Жон Давенпортнинг
ёзишича «Ҳазрати Мухаммад уч йил унинг
(Хадичанинг — тарж.) номидан Шом ва
бошқа шаҳарларга борган эди».

Ҳазрати Пайгамбар Хадичанинг
тижорат қарвони билан иккинчи марта
Сурияга борганларида, қарвонда
Хадичанинг қули Майсара ҳам бор эди.
Майсарани Расули Акрамга ёрдам берсин
учун Хадичанинг ўзи қўшиб юборган эди.
Расулуллоҳ араблар билан юнонлар
орасида олди-сотди маркази ҳисобланган
(айни пайтда Ҳавранинг ҳам маркази

бўлган) Бусрога бордилар. Шу ерда
молларини сотиб, орқага қайтдилар. Бу
тижорат сафари туфайли Хадича катта
фойда қурди. Шу билан бирга, Хадича
Расули Акрамнинг юксак ва қомил ахлоқ
соҳиб, муомалада ута ҳассослик
фазилятларини ҳам билди. Инсонларнинг
сарвари бўлган ул Зоти муборакка чин
дилдан кўнгил қўйди. У кишига турмушга
чиқишни жон-дилдан истади. Орага
(Нафиса бинти Муна каби) воситачилар
кирди. Ва ниҳоят, турмуш қуришга
аҳдлашилди.

Имом Сухайлийнинг маълумот
беришича, Ҳазрати Хадичанинг отаси Асад
ўғли Ҳувайлид Фижор урушидан олдин
вафот этган эди. Лекин амакиси Асад Амр
ҳали ҳаёт эди. Никоҳ маросими
Хадичанинг уйида бўлиб ўтди. Расули
Акрамнинг амакилари бир хутба ўқиди
(яъни, Хадичани Расули Акрамга никоҳлаб
олиш истагини билдирди). Хадичанинг
амакиси Амр (ёки амакиваччаси Варақа
ибн Навфал) никоҳга розилик берди.
Никоҳни Абу Толибнинг шахсан ўзи қийди.
Қурайшнинг муътабар зотлари никоҳда

АМИР ТЕМУР: «Бугунги ишни эртага
қолдирмадим. Юмшоқлик қилишга тўғри келса,
мулоимлик қилдим; қаттиққўллик ишлатиш вақти
етса, қатъий чоралар кўрдим. Шошмаслик керак
ерда шошилмадим, шошиларли ишларни
кечиктирмадим. Қайси ишни чораю тадбир билан
битиришнинг иложи бўлса, унда қилич
ишлатмадим».

қурганлар. Иброҳим вафот этган йили
Расули Акрам 63 ёшида булганлар (632
йил 7 январ).

Расули Акрам ўғил фарзандларидан
жуда эрта ажраганлар, қизлари ҳам
ўзларидан олдин вафот этишган.
Фақатгина Фотима пайгамбаримиздан
кейин яна олти ой яшади. Расулуллоҳнинг
сулолаларини давом эттирган ҳам
Ҳазрати Фотима булдилар. Қизларидан
Зайнаб Робия ўғли Абул Ос (ҳолаларининг
ўғли) билан, Руқайя ва Умму Гўлсум

Акрам унинг моли билан маълум вақтга
яна тижорат қилиб турдилар. Катта фойда
қозондилар. Ўзлари ҳам, амакилари Аббос
ҳам Макканинг энг бадавлат кишилари
қаторига ўтишди. Ҳатто амакилари Абу
Толибга ердам бўлсин учун, унинг кичик
ўғли Алини ўз ёнларига олдилар. Катта
ўғли Жаъфарни эса Аббосга бердилар.

Расули Акрам Ҳазрати Хадича билан
йигирма беш йил бахтиёр ва масъуд,
бутун инсонларга ўрнатилган ҳаёт
кечирдилар. Пайгамбаримиз Ҳазрати
Хадичадан жуда мамнун эдилар.
Хадичанинг устига бошқа бир хотин
олмадилар. Ҳолбуки, у даврда маданий
деб билинган дунёда ҳам, Арабистон ярим
оролда ҳам бир неча бор уйланиш одат
тусига кириб қолган эди. Ҳатто бу одатта
биноан Ҳазрати Пайгамбарга ҳам бир неча
бор тақлифлар тушган эди. Лекин Расули
Акрам йигирма беш ёшдан то Хадичанинг
вафотларигача ва ундан сўнгра то эллик
уч ёшларигача бир завжа билан
яшадилар.

Ғарблик муаллифлар ва уларга
ҳамтовоқ бўлаётган бизнинг баъзи
«ёзувчи»ларимиз оғиз купиртириб
таъкидлаётган «куп уйланишлик масаласи»
эса «Ҳазрати Пайгамбарнинг эллик уч
ёшдан ва Макка ҳижратидан кейин
қуринган эди. Ҳаётларининг навқиронлик
даврини Маккада бир хотин билан
ўтказган Расули Акрамнинг ҳижратдан
кейин, Мадинадаги ҳаётларида куп хотин
олишларининг бир қанча муҳим ва юксак
сиёсий, ижтимоий ва диний мақсадлар
билан боғлиқлиги маълум. Пайгамбаримиз
ҳаётларини бетараф туриб, ўрганган ҳар
бир илм одами бу ҳақиқатларни ҳеч
қийинчиликсиз кўради.

(Давоми бор).

ЗАКОН КҰНРАПА

ПАЙҒАМБАРИМИЗ ВА АШАРАИ МУБАШШАРА

Пайгамбаримизнинг уйланишлари

вакил бўлишди. Никоҳлик (маҳр) сифатида
Хадичага беш юз олтин берилди. Шундай
қилиб, Хадича Расули Акрамнинг илк
завжалари бўлди.

Ҳазрати Хадича пайгамбаримиздан
икки ўғил (Қосим, Абдуллоҳ — Тойиб,
Тоҳир) ва тўрт қиз (Зайнаб, Руқайя, Умму
Гўлсум, Фотима). — жами олти фарзанд
қурди. Қосим биринчи фарзанд эди. Араб
одати бўйича Ҳазрати Мухаммад
«Абулқосим» (Қосимнинг отаси) деб атала
бошландилар. Энг катта қизи Зайнаб, энг
кичиги Фотима эди. Фотима отасининг
энг суюқли фарзанди эди. У пайгамбаримиз қирқ ёшга тулганларида
— илк ваҳий келган йили дунёга келган
эди.

Пайгамбаримиз бошқа бир завжалари
— Исломга кирган мисрлик никоҳлилари
Морийадан Иброҳим исми учинчи ўғил

Усмон билан, Фотима эса Ҳазрати Али
билан турмуш қуришган эдилар. Бешинчи
халифа Ҳазрати Ҳасан ва Хусайн Ҳазрати
Алининг ўғиллари эди. Ҳазрати Усмон
аввал Руқайяга, у вафот этган, Умму
Гўлсумга уйланганлар; кетма-кет Расули
Акрамнинг икки қизларини олганлари учун
у кишини «Зиннурайн» (икки нур эгаси)
дейишар эди.

Ҳазрати Хадичанинг Расули Акрамга
хўрмат-муҳаббатлари чексиз эди.
Пайгамбарликдан олдинги ҳаётларида
ҳам, пайгамбарлик даврларида ҳам бу
буюк инсонга жуда қўл моддий ва
маънавий ёрдам берганлар. Расули Акрам
билан ўтказган ҳаётлари давомида Хадича
онамиз содиқ йўлдош ва соф кўнгилли
бир аёл эканликларини кўрсатганлар.

Хадичага уйлангандан кейин Расули

Кичик набирамни боғчага қўйиб келиб, уй ишларига тутиндим. Бугун ишга бормагандим, шунинг учун иккинчи қаватдаги болохона уйимизни тартибга солмоқчи бўлдим. У ерда рўзгорга яроқсиз лаш-лушлар, эски буюмлар қалашиб ётарди.

Ҳамма нарсани жой-жойига қўйиб, чанглари артиб бўлиб, қарасам, зина майдончасида чоғроққина бир кўти қолиб кетибди. Унинг ичини шунчаки қизиқиб очиб кўрдим. Қарасам, қизимнинг ўқувчилик йилларидаги кундаликлари, мактов қоғозлари, дафтарлари...

Кундаликдаги «Эртага даданг ёки ойинг билан кел!» — деб қизил рўзқанда ёзилган варақчи кулимсираб ўқирганим, унинг болалик даврлари ёдига туша бошлади. Ҳозиргина боғчага ташлаб келган эркатойимдек жуда ширингина эди. Ниҳоятда ювошлигидан болалардан кўп қалтак еб келарди. Кундалик ичидан иккита конверт топиб олдим. Ие, мактублар-ку! Уларни қачон ёзганимни? Ҳайрон бўлдим, уларга сана қўйилмаганди. Уқиб бошладим.

«...Кеча муаллимимиз Гулнора опам «Болалар, бугунги дарсимизда хат ёзишни ўрганамиз», — дедилар. Кейин Лола Армиядаги акасига, Ботир Тошкентда ўқиганга, Гулчехра эса қишлоқдаги бувабига хат ёзишди. Мен кимга ёзишимни билмайдим. Уқитувчимиз: «Узоққа, кимгадир ёзиш шарт эмас, ойингларга ёки аданларга ёзсангиз ҳам бўлади», дедилар. Мен бўлсам, ойижон, сизга хат ёзгим келди.

Ойижон! Эсингиздами, мени боғчадан олиб қайтаётганингизда уйимизга учиб келардим. Чунки уйимизни яхши кўрадим. Айниқса, қор ёққанда. Чунки, сиз уйимиз олдида қорга думалашимга рухсат берардингиз. Қулиб-қулиб мен билан қўшилишиб қорга ағанардингиз. Мен сизни қорга «пишардим». Иккаламиз мазада қулиб қор уйнардик. Мен ерга ётиб олиб қор парчаларининг устимга ёғилишини жудаям яхши кўрадим. Кейин дам олиш кунларингизда укам билан мени кинога олиб борардингиз-а? Баъзан йиллардингиз.

Мен ҳам укам билан қўшилишиб

йиллардим. Кўп қўйлақчалар тикиб бергандингиз. Эсингиздами, кўк катакли палтоим? Унга тикиб берган айиқча билан арчанинг расмига ҳамма ўртоқларимнинг ҳаваси келиб ўшлаб қуришганди. Уларни ҳар хил латталардан қирқиб ясагандингиз.

Кечқурун бўлишини ҳам яхши кўрадим. Мафтуна қоронгидан қўрқаркан. Сиз менга қоронғиликдан қўрқмагин, осмонга қарагин, дер эдингиз. Осмонда оймома, юлдузлар қўрилади, дегандингиз. Ҳар кун буюмларниқидан келаватганимизда

Сизни тушларимда кўрадим, уйгонсам... Яна бир ўзим ётган булардим...

Юзларимдан оққан кўз ёшларимни ҳам сезмай мактубни ўқиб бўлибман. Кайфиятим бўзилган бўлишига қарамасдан, иккинчи мактубни ҳам ўқиб бошладим. Буниси қисқароқ ёзилган экан.

«Салом, ойижон! Уқитувчимиз Гулнора опам мактубимни ўқиб: «Сенга бундай деб ёзишни ким ўргатди? Худди катталардек ёзбисан-ку! Ойингдан сенга ҳам ўтибди-да, ҳар ҳолда», — дедилар. Севиниб

• Ойдин туйғулар

АЛЛА АЙТИБ ЙИЛЛАРДИНГИЗ...

юлдузларни томоша қилиб келардик. Юлдузларнинг учушини ҳам кўрсатгансиз.

Уйимизда ашулар ҳам айтардингиз, уйинга тушишни ҳам ўргатгансиз. Чарчаб қолдим, деб хархаша қилсам, алла айтиб ухлатардингиз. Аллангизни эшитиб ётиш учун атайдан уйкум келмаяпти, деб бахона қилардим. Бир кун биттасини, эртасига яна бошқасини айтиб берардингиз. Алла айтаётганда нега йиллардингиз? Улар меним эсимда қолган.

Алла айтсам, ошади-ё, алла, Дарё тилиб тошади-ё, алла, Дарёдаги балиқлари аллаё-алла, Кўз ёшимда сузади-ё, алла.

Кейин, кейин эса ҳаммаси ўзгариб кетди. Шаҳарга ишга кетдингиз. Сизни энди ҳар кун телевиденга кўрадик, дадамлар газеталардан ёзган нарсаларингизни ўқиб берардилар. Ўртоқларим ҳам «Қара, сенинг ойинг ёзганини», деб ҳавас қилишарди. Хурсанд бўлиб кетсам ҳам, уларга ҳавасим келарди. Чунки, уларнинг ойилари уйда эди-да. Сизни жудаям соғинардимки... Мактабдан келганимда бирга чой ичишни, қор ёққанда, ёмғирда сиз билан уйнашни соғинардим. Кечқурунлари сиз айтган аллаларни укамга айтиб ухлатардим. Кўпинча йилгай-йилгай ухлаб қолардим.

кетдим. Аммо, ойижон, биласизми нимани истаيمان! Ўзувчи бўлман! Уйда биз билан бўлинг! Ҳар кун ишдан қайтаётганда гаплашиб келишингизни, уйда бирга чой ичиб, қор ёққанда бирга думалаб уйнашингизни, деразадан ёмғирга қараб эртақлар айтиб беришингизни хошлайман. Биламан, сиз ҳам бизларни жудаям соғинасиз. Бу хатимни ҳеч кимга кўрсатмайман, сизга ҳам. Узимнинг уйлаганларим-да, булар».

Боланим! Узимнинг дарёдиларим! Сени яхши биламан, деб янглишган эканман. Миттигина юрагингга шунча армон солган «Ҳасратларинг»ни билганимда эди, ушандаёқ барча нарсани йиғиштириб қўйиб, борлигини сизларга бахшида этган бўлмасмиди!

Шу пайт ҳовлидан кимнидир чақирганини эшитиб, деразадан пастга қарасам, ҳовли ўртасида ҳайрон бўлиб қизим Умида турибди. Қўлида тугунчаси ҳам бор.

— Шунча чақирсам ҳам эшитмадингиз? Тинчликми?

—Сенинг ёшлигингга бордим, қизим, ёзган мактубларинг узоқ йиллардан сўнг менга етиб келди, — дедим.

Басира САЙИД АЛИ

Орият

ЧАНГАЛДАГИ УЛОҚ

Ҳар доим киши совуқ кечадиган Ғаллаорол туманининг Бахмалга туташ Авлиё қишлоғида қаҳратон янада аёзироқ бўлади. Лекин шунга қарамай, қишлоқнинг ёшу қари эркаклари бу совуқ фаслни интиқ бўлиб кутишади. Чунки Авлиёнинг деярли ҳар бир хонадонни борки, уларда улоқчи отлар боқилади. Бу атрофларда ерга биринчи қор тушар-тушмас кўпқари мавсуми бошланади.

Мабодо бу қишлоқдан бирорта йигитни учратсангиз у тил топиша олмай турган бўлсангиз, унга секингина кўпқаридан гап очиб қўйинг-а... У сизга кўпқари ҳақида, кўпқарига чопиладиган отларнинг турию чавандоз полвонларнинг кўпқари чопиш усулларига соатлаб хангома бериши тайин.

Дарвоқе, ҳар бир қишлоқ аҳлининг ўзлари ардоқлаган полвонлари бўлади. Биз сўз юритаётган қишлоқнинг ҳам ардоқли полвонлари бор. Бу томонларда барча кўпқари ҳақида бўладиган суҳбат у хангомаларда бир полвоннинг номини фахр билан тилга

олишади — Бурибой полвон. Полвон отамиз гарчанд бу бебаҳо дунёдан боқий дунё сари рихлат қилганларига анча йиллар утган бўлса-да, у кишининг мардлигию тантиликлари, орияти, улоқдаги хангомалари ҳали-ҳануз эл оғзидан тушмайди. Ҳатто қишлоқда у кишига нисбат бериб «отни миниб ўлдирган», дейдилар. Мен қишлоқ кексаларидан сураб-суриштириб, бу гапнинг ростлигига амин бўлдим. Маълум бўлишича, полвон 14 ёшгача ҳам от минмаган, от олиб беришганларида эса, қизиқшининг зурлигидан кечаю кундуз тинимсиз минавергач, от ҳолдан тойиб нобуд бўлган экан.

Бури полвон ҳақидаги ҳикоялар ҳамқишлоқларининг хотирасида кўплаб сақланиб қолган. Бу ҳикояларни эшитар экансиз, Алпомишлар эл оғзидан эмас, бильякс эл кўз олдида тугилажаклиги ва яшаб ўтажаклиги ҳақида беихтиёр уйлай бошлайсиз. Ушбу ҳикоялар балки сизда ҳам қизиқиш уйғотар, деган умидда, эсимга тушганини баён этмоққа жазм этдим, азиз ўқувчи.

Бури полвон кексаликни буйнига олиб, улоқ чопишни бас қилганига анча бўлган эсада, кўпқарига бориб томоша қилишни қанда қилмасди. Бир кун тепаликдаги томошабинлар орасида, ўзи тенги чоллар даврасида Бури полвон ҳам бўлаётган кўпқарини қизиқиш билан томоша қила бошлайди. Чоллар бўлаётган уйинни муҳоама қилиб қараб турганларида, тўда ичидан улоқни Бури полвоннинг ўгли Қодир полвон олиб чиқади. Бурибой ота ўғлининг от чоптиришини гурур билан қўзатади, ўғиллари унинг майдондаги ўрнини тўлдирганидан қувонади. Шу пайт туйқусдан қўшни тумандан келган полвон бир шашт билан Қодир полвондан улоқни олиб кўяди. Эвоҳ!... Ҳозиргина ўғлининг камолотидан, унинг майдондаги ютугидан гурурланиб ўтирган полвон отанинг ҳолини тасаввур қилаётгандирсиз. Бури полвон ўғлини қақариб оладую отга миниб, атрофдагиларнинг «полвон бобо, қўйинг» дея ҳай-хайлашлариға ҳам қарамасдан майдонга тушиб кетади. Буни қарангки, улоқ ҳалиям бояги, Қодир полвондан устун келган чавандозда эди. Чапдаст, бақувват бу полвон ҳам унча-мунчага буй бермайдиганлардан эди. У ногоҳ ёнида бўлган, ўзи ҳам довруғини кўп эшитган Бури полвонни курадию бирош шойиб

қолади. Аммо, барибир, ғайрлик қилиб қаршилиқ кўрсата бошлайди. Бури полвон эса унга эътибор ҳам бермайди. Икки кузи улоқда. Унинг улоқни тортиб олиши учун бир зарб кифоа қилади. Энди улоқни сомонга элтиб ташлаш керак. Отахон сомонга қараб от чоптиради. Унинг йўли очиқ. Ҳеч ким у билан ботиниб улоқ тортишишга журъат эта олмайди. Полвон ота сомондан у ёққа ўтади, бу ёққа ўтади, аммо, улоқни сомонга ташлай олмайди. Ҳатто баъзи томошабинлар «Бури полвон наҳотки, ўзига ярашмаган иш — гирромлик қилиб, улоқни эгарга боғлаб олган бўлса? Ечолмай қолдимкин...» дея шубҳаланишгача боради. Бу шубҳалар пуч эди. Сомонни етти-саккиз қайта айланиб, ўзи ҳам, оти ҳам ҳолдан тойган Бури Полвон ниҳоят бақовулар ёнига келиб тўхтади. Ҳамма ҳайрон...

Одамлар кекса полвонни отдан тушириб, қўлларини уқалаб-уқалаб очадилар ва титилиб кетаётган улоқни оладилар. Маълум бўлишича, полвон ота ўғлининг мағлубиятини қўриб беҳад орияти келган, чамаси, қандайдир руҳий куч ва жаҳл билан улоқни чангаллаган панжалари акашқдай қотиб қолган экан...

Икром Искандар АВЛИЁЛИ

АМИР ТЕМУР: «Ким менга дўстлик қилган бўлса, дўстлиги қадрини унутмадим ва унга мурувват, эҳсон, иззату икром кўрсатдим. Кимки менинг хизматимни қилган бўлса, хизмати ҳаққини адо этдим».

АМИР ТЕМУР: «Бузуқи ва оғзи шалоқ, гийбатчи одамларни мажлисимга йўлатмадим, сўзларига айлал қилмадим. Бирор кимсага тўхмату гийбат қилсалар, қулоқ солмадим».

...Менинг қисман бир-икки нарсаса ҳаққим бор бу ҳаётда. Мен сиз айтгандек эмас, ўзимга ўхшаб кун қуришни истайман. Майли, одамови бўлай. «Телбароқми?» деб шубҳаланинг. Лекин мана бу янграётган қўшиқни эшитиб жилмайлмайман. Ўзимнинг устимдан қулишга мажбур этманг мени, биродар. Бундай дейишга ҳаққим бор. Сиз эса билганингизни қилинг. Чунки, сизнинг ҳам қисман ҳаққингиз бор. Ана, телевизор, буранг, «мени ташлаб кетди» деб тиржайиб туради биттаси... Севги одамдан интеллектуал талаб қиладими? Нахотки, у тажриба маҳсули бўлса... «Интеллектуал шахс севгиси авомниқидан маънолироқ бўлади» деган гапга ҳеч ишонгим келмайди. Ўзидан ёғ томиб турган хонанда бўлса қўшиқни тиржайиб туриб айтади. Сиз эса оёқатга қўшиб истеъмол қиласиз бу қўшиқни, Айрилик ҳақида ҳеч ким уйламайди. Маъносиз кўзларини сузиб қўшиқ айтётган хонанда ҳам, қисқичга қўшиқ сўзларини илдириб паққос тушираётган сиз ҳам... Дарвоқе, маъносиз кўзлар. Ўлаксахур қўзғунлар макони бўлмиш сахро келбат кўзлар. Бу кўзларга кўпам маҳлиё бўлманг, биродар. «У Тиржаяпти-ку, деб ўзингизни овутманг. Бу кўзларда минглаб шаҳидлар ётибди. Бу кўзлар поклар қабристонидир.

II

... Умримнинг нечанчи кунни билмайман, мен адоий тамом бўла бошладим. Отамга хат ёздим! «Ота мен чарчадим, кўчмоқчиман... Суюқларим совуқдан қисирлаб бораётир. Бу ҳашаматли бинода юзлаб одамлар истиқомат қилишади. Бурунлари терлаб, юзларидан ёғ томиб туради, уларнинг. Мен эса жунжикиб бораёлман. Тўққиз қовурғали мана бу печ узидан тўхтовсиз совуқ пуркаётгандек туюлаётир. Китоблар, картиналар ҳамма-ҳаммаси музлатилгандек. Тўрт қават кўрпада қорға ағанагандек ётаман, Ота...» Кўп ўтмай отамдан хат келди. «Ўғлим сен энг катта шаҳарда яшаётирсан. Бундан бўлак яна қаерга кўчмоқчисан. Ҳар нарсаса кўнглингни бўзмай, ишингни қил. Ё, қишлоққа қайт. Ҳар ҳолда қишлоқ илиқроқ...»

... Мен қишлоққа қайтолмасдим. Қўшиқларни шаҳарда қолдириб қишлоққа қайтолмаслигини отам биларди. Билса-да, «қайт» деди. Меҳр билан айтди бу сўзни. Охириги илнжн-да айтди отам... Мен эса бу пайтда аллақачон қўчиб улгурган эдим. Бобурнинг «Баҳор айёми» газали билан айтилуви бу қўшиқни биз уч киши бирга тингладик. Юраклар илигандай бўлди. Кўнглига нур инди. Қўшиқ менга тўққиз қовурғали печлари бор ижарахонамиздан илиқроқ туюлди. Бу қўшиққа тикилиб ҳуркак қўшчаларни, кўзидан ёш чиқиб қаҳ-қаҳ ураётган оломонни кўрмадим, мен. Чексиз бир саҳрони дарбадар кезиб, ўқиб-ўқиб йиғласангда, ҳеч кимга ҳалақит бермайдиган, ҳеч ким сенга ҳайратланиб қарамайдиган саҳрони кўрдим. Ва эрта тонгда бу мамлакат дарвозасини қўқдим...

III

Баҳорнинг илк кунларида биз уч биродар ижарахонадан ҳайдалдик. Ижарачи - кўзлари доим қақчайиб турадиган, бу дунёда пул топишдан бўлак аъмоли бўлмаган, икки лунжи бўқоқдек осилиб тушган қоп-қора хотин лаш-лушларимизни ташқарига улоқтириб, эшикни зичлаб ёпиб олди. Биз, калласига ақл сиймаган уч далли дейдираб анча маҳал останада турдик. Балки

ҳовуридан тушар, раҳм этар, деб кутдик. Садо бўлавермагач бошимизни эгиб бекат томон юрдик. Бекатга етиб англадикки, ижарадор бизнинг барча буюмларимизни улоқтирган, ичкарида фақат севимли ҳофизимизнинг қўшиқлари ёзилган кассета қолган эди. Лорсилдоқ бу хотин бизда шу даражада нафрат уйғотган эдики, мабода унинг қўлида кийим-кечагимиз ёхуд бошқа бир буюмимиз қолганида қайтиб бормас ва унга ялинмас эдик. Лекин тўрт-бешта китоб ва шу кассетадан бўлак бу шаҳарда бошқа илнжн бўлмаган ғариблар қайтиш азобиға маҳкум эдик. «Қадрдон гўша»га мен бордим. Эшик кўнгиригини босишим билан қаршимда бир жуфт қақчайган кўз, одамни руҳан толиқтирадиган қоп-қора, беуҳшов турк намоён бўлди. «Кассетамиз қолган экан» дедим мен. «Чақаси йўғу қўшиқ эшитганига бало борми, буларнинг?» удағайлади ижарадор. Мен ялиндим: «Охириги

бўлган экан, деб уйлайман мен. Сочлари оқарган одамнинг севги ҳақида қўшиқ тинглаб ўтириши эриш туюлади менга. «Эй, бунга етадиган йўқда. Шу эшитиб ўтириб, отни миниб бир ёқларга солиб кетсамми, дейман», дейди амаким. Мен хавотирланаман. Амаким ҳозир отга ўтириб, осмону фалакка учиб кетадигандай туюлаверади. Мен учадиган отлар фақат эртақларда бўлишини биламан, шундай бўлсада хавотирланавераман.

Бир ажиб боғ ичра жонон ўлтирур,
Сочларин ёйиб шамол уйнаб турур.
Сезмайин қолди ёнига

ЗЕРИКАЁТГАН ОДАМ ЭССЕ

илтимосимизни рад этманг, сизга бошқа қорамизниям кўрсатмаймиз, ҳўп денг, чиқариб беринг...» Хуллас, кассета ўттиз сўмга баҳоланди. Уртоқларим ёнига бориб воқеани айтганимда улар унашмади. «Ўттиз сўмга иккита кассета олса бўлади. Ёсинг жойидами», дейишди улар. Мен таажжубда эдим. Унинг қўшиқлари ёзилган кассетани бу бефаросат хотин қўлида қолдиришга кўнглим чидамас, ундан қизганар эдим. Дўстларимга эса, менинг кимдандир қарз олиб, кассетани қайтариб олиш фикрим эриш туюлиб энсаси қотарди. Ўша кун, хуллас, пул топдик ва шаҳарга оқшом оралаганда кассетани олиб қайтдик.

IV

Биз унинг қўшиқларини тинглаб улгайдик. Шунданми, кўнглимиз армонларга, орзуларга қўналга бўлиб қолди. Қишлоққа борсам ҳар гал «Излаганлар бизни саҳройи балодан излангиз» ашуласи ёдимга келаверади. Чексиз дашту биебонга тикилиб, ҳолдан тойган афтодаҳол ошиқ йигит сиймоси кўз ўнгимда гавдаланади. Бу ерларда бир пайтлар мен шундай кезинганман. Мендан-да олдин кўпчилик кезинган бу ерларда. Қўшиқни тинглаб оғир-оғир хўрсинганман, йиғлаганман. Бир қанча ошиқ йигитлар йиғлаган қўшиқни эшитиб. Йиғилар кўп. Гармселдай мавжланиб ётибди йиғилар.

Қишлоқда чўпон амаким бор. Ул ҳофиз қўшиқ айтаяпти, деса отдан тушади. Қўшиқ тугагунча ҳеч кимни гапиртирмайди. Гапирётган одамга хўмрайиб ола қарайди. Ёши олтимишга бораётган бу одамга нима

борганим,

Воҳ, санам, бунча паришон ўлтирур.

Сўзлар хонанданинг бўғзидан аланга бўлиб чиқади. Борлиқ эртакка дўнаётганга ўхшади... Мен бундан қўрқаман...

Ёзининг сўлим оқшомларидан бирида қишлоқда тўй бўлди. Амаким мени туртди, «Қара, қара, ўзи-я, нақ қўйиб қўйгандай». Даврани олиб бораётган қўшиқчи бола. «Кўзинг нозик...» ашуласини қўйлаётган эди бу маҳал. У овозни шу даражада ўхшатаётган эдики, олисроқда туриб эшитаятган одам тўйга ўша санъаткор келибти-да, деб ўйлаши мумкин эди. Амаким ҳумор қилиб ўтирди. Фақат тўй яримлаганда унинг авзойи бўзилди. Бўзилгандаям ёмон бўзилди. Ўтирган жойида қўшиқчи болани шу қадар буралаб сўқиди... Бечора бола шалпайиб, кенг давра ичида мулзам бўлиб қолди. Ҳамма олазarak бизга қарайди. Мен зур бериб амакимга ёпишаман. У ширакайф ғижиниб сўкинади: «Қўшиқни билмасанг айтмада ҳе...» Ўша кун тўйдан жуда ҳолсиз қайтдик. Мен бу воқеадан алланечук оғир бўлиб олдинда борар, амаким бўлса, «Қўшиқни бўзди баччагар, қўшиқни бўзди айтди» деб тинмай гўлдираб келарди.

V

Мен қўшиқни ёлғиз ўзим эшитишни яхши кураман. Агар ёнимда биров бўлса бешоваталанаман. Маъшўқасига севги изҳор этаётиб бехос бегона нигоҳга назари тушган ошиқдек ўнғайсизланиб қоламан. Сўнг ҳиҷолатдаги ошиқ ҳолида бегона

нигоҳни бошқа хонага бошлаб кираман.

VI

Хонандалар кўп. Лекин... Балки, менга шундай туюлар. Ҳар ҳолда қўшиқ айтиш билан қўшиқ айтишнинг фарқи бор. У «Биринчи муҳаббатимни» айтганда деярли ўспирин бўлган. Эҳтимол унинг ўша пайтлари иктидори, маҳорати бугунгидек юксак бўлмагандир. Аммо у бу тўйғуни яшаган, бошидан кечирган. Йўқса, қўшиқ бу қадар яшай олмасди. Кўпчилик эса қўшиқ учун чиройли овоз, куй ва шеърнинг ўзи кифоя деб ўйлашади. Менда қўшиқ қўйлаётган хонандалар икки хил таассурот уйғотади. Бири шоир изтиробини йўл-йўлакай бировга ҳикоя қилиб кетаётган йўловчи. Иккинчиси эса «Истаганлар бизни саҳрои балодан истангиз» дея кимсасиз сахро томон телбавор талпинаётган жунун. Жунунда кирб бўлмайди. Худбинлик ва рибкорлик кўчасидан юрмайди, жунун ва биз шунинг учун ҳам уни севамиз, ўнга талпинамиз.

VII

... Санъат ва санъаткор деган сўзлар бор. Бунинг маъно ва моҳияти кўпчиликка маълум. Лекин бу сўзлар бизда шу қадар кўп ишлатиладики, ҳақиқий санъаткорни нима деб аташни билмай каловлавиб қоламиз. Негаки, биз ҳар қандай отарчию, театр ёки кинода уткинчи рол ижро этадиган одамниям, ҳақиқий истеъдод эгасиниям бир хил, санъаткор, деб атаймиз. Эҳтимол, у шунчаки, артист ёки актёрдир. Йўқ, биз барчасини бир хил санъаткор деб атаймиз. Чунки, товуш мавжуд экан, сўз тугунмасдур, деб ўйлаймиз.

VIII

Гоҳида... Одам тафтини одам ололмайди. Миллионлаб одамлар орасида зерикасан. Ҳар кун минглаб, ҳиссиз, ҳаяжонсиз кўзларга дуч келасан. Уларга қараб муомала қиласан. Тавозе билан табассум ҳадя этасан. Лекин барибир ёлғиздай ҳис этасан ўзингни. Икки қўлингни бўм-бўш чўнтагинга солиб, бошингни елкаларинг орасига олиб шаҳар кучаларини кезасан. Дарахтлар ва турли рақамлар чаглаб ташланган симёғочлар узра жим одимлайсан. Қаршингда юзлаб, минглаб турва қўлтиқлаган, йўлнинг шундоқ ёқасига раста ёйиб, ҳайқириб молини мақтаётган одамлар чиқади. Улардан тортиниб қўлларингни чўнтагиндан сугуриб оласан. Бўм-бўш қўл ҳавода гизланиб-гизланиб яна чўнтакка киради. Чунки уни сен шунга маҳкум қилгансан. Беҳуда ва бемаврид ҳаракатланишига изн бермайсан. Зерикаётганингни сезган қўллар тирпирилади. Сен эса тишингни тишинга босиб уйга йўл оласан. Етиб келиб чарчоқ танангни курси устига ташлайсан. Итоаткор ва содиқ қўлларингни чўнтагиндан бир-бир сугуриб, устал устига қўясан. Қўлларинг сендан имо кутмай магнитафон сари йўналади. Оҳиста унинг тугмачасини босади. Хонанданинг ўтлиг овози янграйди.

Кеча оқшом фалакда ой
бўзариб ботганда,
Рўҳимда бир маъюслик,
сокинлик уйғотганда,
Мен сени эсга олдим, биринчи
муҳаббатим,
Эслаб ҳайлга толдим, биринчи
муҳаббатим...
Ўрол СОДИҚ

● Тақдир

ГАРОВ

Қўшни қишлоқда тўй бўлаяпти. Тўй бўлганда ҳам гўмбурлаган, қўшалоқ тўй. Бир оиладаги икки ака-ўка иккинчи бир оиладаги икки опа-сингилга уйланапти. Биз ўзбекларда кўпроқ учрайдиган бунаканги тўйлар ўзбекона тантлигининг яна бир қиррасини намоён этиши шубҳасиздир. Аммо... Ҳайрат оstonасига қадалган нигоҳлар аллақандай бесаранжомликини ифодалаб турарди. Одамлар бир-бирига пичирлашарди, гийбатчилар ўзларига янги мавзу топилганидан қувонишарди, ҳатто. Хуллас, тўй рисоладаги тўйларга ўхшамас, орага чўккан галати совуқлик, ғашликдан даврда носамимий ҳайфият ҳукмрон эди. Тўй давраси аллақандай саҳнани, келин-куёв ясатилган кўйроқларни, теварак-атрофдагилар эса мудроқ босган томошабини эслатарди. Ҳаммадан ҳам қизиги, бу бефайз саҳнада қўйлаётган чалқаш асарнинг моҳиятини ҳеч англаб бўлмасди.

Ўзининг болалик уйини, ота-онасию ёру биродарларини тарқ этиб, ўзга бир хонадонга кириб бораётган келинчақ тўй кунини йиғлайди. Аммо бу оқшом кўевлар йиғлади... Фақат бу зардоб ёноқларини эмас, кўнгил ойнасига қўнган изтиробларни ювиб тўкилаётган эди. Бунинг биров сезди, биров сезмади.

Ўзининг даврдаги кўевлик нуфузини унутган ака-ўка кўевлар нуқул жўралари билан ичишар, ҳатто келинларга терс ўғирлиб олишганди...

Аҳмад ака кайф устида Қосимхоннинг икки қизини ўғилларига олиб беришини айтиб, дўстлари билан гаров болайди. Омбор муҳирининг доим ошиги олчиликка ғаш келиб юрадиган уфатлар уни атайлабдан гаров дея аталмиш бу тўрга олиштиришганди.

Қосимхоннинг хотини жанжалли пулга сотиб оладиган аёл сифатида машҳур бўлса, унинг ўзи доим иғвогарлик қилиб, одамларнинг қалбига захар солишга уринар, бунинг касри ҳатто фарзандларига ҳам уриб, оstonасини совчилар ҳатлашмасди. Гўё уларнинг оиласи қишлоқ учун ўғай эди.

Гаровда ютқазса, уфатлар олдида лафзи, гурури ер билан битта бўлишини ўйлаган Аҳмад ака ўғилларининг

АМИР ТЕМУР: «Фуқаро ва қўл остимдагиларга раҳмдиллик қилдим, сипоҳийларга инъомлар улашдим. Золимлардан мазлумлар ҳаққини олдим... бир гуноҳқорнинг ўрнига бошқасига жабр-зулм утказмадим».

қўнгилларидаги тўйғулар билан ҳисоблашиб ўтиришни эп кўрмади. Ҳатто хотинининг ялиниб-ёлворилиши, кекса онасининг зор қажлаши ҳам Аҳмад акани бу ҳудбинликдан тия олмади.

Болалар ёшлиқларидан жисмонан таъийқ ўтказиб келган оталаридан ҳайқишарди. Дунёда ҳамма нарсани пулга сотиб олса ва сотса бўлади, деган фалсафанинг қулига айланган ота умр савдосига ҳам ғаммисларча аралашди. Тўйғуларнинг энг олийси саналмиш муҳаббатни-да жиловлади. Баджаҳл отанинг хотинини қалтаклаши, қўлмас болаларини оқ қилиб, ҳаммасини шармандаларча уйдан ҳайдаб юборишини айтиб, зуғум қилиши оиладагиларга қаттиқ таъсир қилди. Онасининг отаси томонидан таҳқирланишини, оилаларининг хонавайрон бўлишини истамаган болалар ноилож бўйин эгилди. «Мен оилада доим ўз ҳукминини ўтказганман. Истайсизми, йўқми, менинг айтганим бўлади. Тамом-вассалом», дея ота бу масалага ўзини-кесил нуқта қўйди.

Болаларнинг қўнғилида ёшлигидан ниш уриб келаётган нафрат энди баралла алангалана бошлади. Аммо ҳали ҳаёт тушунчасини тўла англамаган йиғитлар нафратнинг тафтини бўлажак хотинларига қаратишни дилларига тугишди. «Шундай азоб берайликки, токи бировнинг бахтига, ҳаловатига чанг солиш қандай бўлишини кўришимиз. Ҳатто ажрашиш учун ўзлари ариза берганларини ҳам билмай қилишимиз». Бу каби ҳаёлларни дилига тўккан ўғилларнинг тўй кўнги ўзларини бундай эркин тутишлари ҳам шундан далолат беради. Ҳатто сайрга чиққанларида кўевлардан бири келин билан эсдаликка суратга тушишни ҳам хоҳламади. Юракдаги алам, зуғум ҳали энди боғланаётган қалблар ривитасини батамом йўқ қилишга чиранарди.

Тўй кўнги машааллар одамларнинг хотираларидан кўтарилмай туриб, тўйдан кейин янгилари бошланди. Баъзилар «фалончининг келини тушганига бир ҳафта

бўлмай, уйга аразлаб кетганмиш. Ўзи мажбурлаб уйлантириш шунақа бўлади, қўнғилига ҳам қараш керак-да, қўнғилига» деса, яна кимдир «ҳозирги ёшларнинг кўпи шунақа, сал нарасага зардаси қайнайди. Жаҳллари бурнининг учида-да», дейди. Хуллас ҳамқишлоқларга эрмак учун гап топилди.

Оиласида ёмон тарбия топган, бунинг устига оналарининг панд-йўриқлари билан қадам босадиган келинлар эса доим жанжалга йўл очиб, гоҳ қайнилари билан айтишар, гоҳ қайнонани беҳурмат қилардилар. Ҳатто ўзининг ожиза эканлигини унутиб, эрлари билан тепа-тенг олишаверардилар.

Бундай турмуш тарзи меъдаларига теккан ўғиллар ота уйини тарқ этиб, узоқ-узоқларга бош олиб кетишни ҳам уйладилар. Аммо бундай йўл тутишга ҳамма калтак беозор онанинг бошида синиши аниқ эди-да. Баджаҳл отани йўлга солишга эса ҳеч ким журъат этолмасди. Қишлоқдошлар ҳам бу ғалванонага қадам босишга зирилларди. Қайсар ота ўз қўллари билан ўзига чоқ қазиб қўйганини сезган бўлса-да, бунинг олишини истамас, тез-тез уйига ичиб келиб, жанжалнинг каттақонини бошларди. Она тарбияси билан камол топган ўғиллар эса маънавий дунёси тора бўлган отага қўл кўтариш тугул, гап қайтаришга ҳам ботинмасдилар.

Отанинг манманлиги, ўжарлиги ва арзимаган гаров деб бир неча инсоннинг бахтига зомин бўлиб, уларнинг умрини захарлагани оилада катта ўпқонни юзага келтирди.

Аслида оиладаги меҳр-оқибат, муҳаббат, ўзаро ҳурмат, андиша дея аталмиш тўйғулар ўрнида юзага келган ўпқон эди бу. Бу тўйғулардан-мосуво оилани қайтадан тиклаш, ҳосил бўлган ўпқонни йўқотиш учун сиз қандай йўл танлаган бўлардингиз? Ушбу ҳаётинг воқеа юзасидан фикрларингиз битилган мактубларингизни кутиб қоламиз.

Алижон САФАРОВ

Деража

АДАШГАН БАНДА

Нью-Йорклик қора танли киссавур Уилли Кингнинг ҳеч омади келмайди. Шу «касиб»нинг орқасидан икки марта судланган. Яқинда у кучада католик руҳонийси етаклаб кетаётган қари кампирнинг қўлидаги сумкачасини олиб қочди. Кейин билса, бир оғи гурда бўлган бу кампир шахарнинг кузга қуринган мафия гуруҳларидан бирининг бошлиғи Винсента Жигантенинг онаси экан. Уилли жиддий ва кечирилмас хатога йўл қўйганини англаб етди ва Жигантелар оиласига бош уриб борди. Уни кечирिशадими, йўқми, ҳали худо билади.

БРИННЕРНИ ПУЛЛАШДИ

Умрининг сўнги йилларини Парижда ўтказган машҳур кино юлдузи, холливудлик Юл Бриннердан қолган буюмларнинг ким ошди савдоси бўлиб утди. Унда актёр «Ахойиб ёттилик» фильмида суратга тушиш жараёнида қилган кийимлар сотилди. Жумладан, шляпа учун 15 минг, тулпонча учун эса 11 минг доллар туланди. Бошқа буюмлар ҳам ўз харидорини топди. Умуман, ким ошди савдосидан олинган фойда 800 минг доллардан ошди.

РОССИЯ ПРОКУРОРИ

Россия Бош прокурори вазифасини бажарувчи Алексей Илюшенко ҳибсга олиниб, тергов бошланганига бир йил бўлай деб қолди. Уни порахўрликда айблашапти. Экспертларнинг фикрича, Илюшенконинг порахўр прокурорлиги ўз исботини топса, у 15 йилга қамалиши мумкин.

АКАДЕМИК ТАШВИШИ

Машҳур академик Леонид Абаликининг хулосасига қўра, Россияда иқтисодий бўҳрон аллақачонлар бошланган. Жумладан, мамлакатда 1992 йилдан бери нархлар 2000 фоизга ошган. Шу йилнинг олти ойида эса зарарга ишлатган корхоналар сони 40 фоизни ташкил этган. «Аҳвол шу даражада кетадиган бўлса, — деб ҳисоблайди академик, — Россия яқин келажакда ривожланган давлатларнинг хом ашё базасига айланиб қолиши ҳеч гап эмас».

ЭХТИЁТ БЎЛИНГ, МИНА!

Абхазия билан Гуржистон уртасидаги уруш ҳаракатлари тўхтатилганига уч йилдан ошди. Лекин унинг асоратлари ҳамон ўзини курсатиб турибди. Уша пайтларда қумилган миналар портлаб, одамлар қурбон бўлаяпти. Утган давр ичида 56 киши ана шундай фожеанинг қурбонига айланган. Англиялик мутахассислар ёрдамга тайёр, лекин улар мавжуд миналарнинг барчасини топиб, зарарсизлантиришга камида 1,5 йил керак бўлади, деб ҳисоблашмоқда.

Хорижий матбуот хабарлари асосида тайёрланди.

Газетанинг 38-сонида босилган «Иймон юракда бўлади...» сарлавҳали мақола менинг диққатимни тортди. Сурхондарёлик синглимиз Шамсияхоннинг гапида ҳам жон бор. Ҳозирги опа-сингилларимиз (албатта ҳаммаси эмас) ҳақиқатан ҳам ҳижобни модага айлантириб олишган. Аслида эса аёл кишининг гузаллиги ҳулқ-атворининг яхшилиги, ҳавеси, ибоси ва кийинишида бўлади.

Мен ҳозирги ўзбек қизларига ҳайрон қоламан. Улар нима учун миллий либосларимиз қилиб, европада кийим-кечакларга ружу қўйишмоқда. Айримлар бунинг маданиятлик белгиси дейишади. Наҳотки, хотин-қизларимизнинг очилиб-сочилиб юриши, уларга номаҳрамларнинг ҳирсли кўз билан боқиши маданият белгиси бўлса?!

Пайғамбаримиз марҳамат қилиб айтдики: «Иймон бир неча шохдир, ҳаё унинг бир бўлагидир». Мен «иймон юракда бўлади», деган гапга қўшиламан. Лекин иймон юракда бўлар экан, деб қўл қовуштириб ўтиришимиз ҳам тўғри бўлмас керак. Тўғри, қандай кийиниш ҳар кимнинг ўз иши, лекин иймон, ҳаё ва ибони асло унутмаслик керак.

Улғубек САТТОРОВ,

Тошкент шаҳридаги Имом ал-Бухорий номдаги Олий маъҳад толиби

«Иймон юракда бўлади...» мақоласини қизқиш билан ўқиб чиқдим. Термизлик қизларга ўхшаган айрим опа-сингилларимиз ўз юриш-туришлари билан Ислом динига ва ҳижобдек поклик, ҳаё ва ибон рамзи бўлган кийимга нисбатан ҳурматсизлик қилишаватганини билишармикан?

Муаллифнинг ҳижоб кийиш масаласида гўё меъёр унутилаётгани ҳақидаги фикрига қўшилмайман. Ахир шахар кўчаларида ҳар кун калта қўйлагу минн юбка кийган унлаб қизларни учратамиз. Лекин ушалар ҳақида «меъёрни унуттирибди», деган гапни бирор жойда ўқимадим...

Суҳробжон, 22 ёш.

Тошкент шаҳри

ИЙМОН ЮРАКДА БЎЛАДИ...

«Иймон юракда бўлади...» мақоласини ўқидиму, менда муаллифга айтадиган айрим эътирозлар туғилди. Худога шукрки, мен ҳам дилимдаги иймонимни тўғри ҳижоб урайман, Аллоҳ буюрган амалларни бажараман. Эътиқодли, тақводор бўлган ҳижобли қизларнинг қўзига қарасам, уларда исломий ибон, ҳаё ва тарбияни кўраман. Сиз уларнинг қўзига қараб дилидагини ука олдингизми? Ахир елғиз Аллоҳгина бандаларининг дилидагини билгучи ва эшитгучи Буюк зотку!

Энди 31-автотбусдаги воқеага келсак, бундай ҳол бўлиши мумкин. Мен уша қизни оқлаб ҳам, қоралаб ҳам гапира олмаман. Сабаби, воқеага шахсан гувоҳ бўлмаганман. қолаверса, мен айрим одамларга ҳайрон қоламан. Автотбус, трамвай ва троллейбусларда айнан ҳижобли қизларнинг тепасига келиб жой сўрашади. Ваҳоланки, бошқа уриндиқларда алпқомат йиғитлар бамайлихотир ўтириб, қўчаларни томоша қилиб кетишаватган бўлади (шаҳарни ҳудди биринчи марта кўраётгандай!)

Басира опагон, исломий қизлар кириб бўлмайди, улар бировга ёмонлик ҳам қилишмайди.

Умид САГАТОВА,

Тошкент шаҳри, Шайхонтохур тумани

Қандай кийиниш, ҳижоб ураш ёки урамаслик ҳар кимнинг ўз иши, деб уйлайман. Бу масалада мажбурлаш, таъийқ ва таъийқ асло уринили эмас. Мана, Афғонистонни олайлик. Толиблар Қобулни эгаллагач, аёлларнинг чимматсиз ва эркак

кишининг ҳамроҳлигисиз кўчада юришларини таъийқлаб қўйишди. Бу нараса кўп мамлакатлар, жумладан, ислом дини амал қиладиган давлатлар томонидан ҳам қораланди. Демак, қўнғил поклиги, юрак тозаллиги устунроқ турар экан.

Яна бир гап. Аёллардан ибони, ҳаёли бўлишларини талаб қилиш билан бирга, эркаклар тарбияси ҳақида ҳам уйлаб кўриш керак, менимча. Кўпгина эркакларимизнинг кўчадаги аёлларга ҳирсли боқишлари сир эмас-ку. Наҳотки, улар уша аёллар ўрнига ўз оналарини, ахли аёлларини, опа-сингилларини қўйиб кўришмаса!

Аҳмадали МАМАДАЛИЕВ,
Гулiston шахри

Қадимги табобат соҳиблари асални «узқ умр қуриш эликсир» деб беҳиз аташмаган. Улуғ табиб Абу Али ибн Сино узининг «Тиб қонунлари»да ёзишча, асал — инсонга тетиклик бағишлаб, овқат ҳазм бўлишини енгиллаштиради, ёшликни узайтириб, эслаш қобилиятини мустаҳкамлар экан. Айниқса, ёши 45 дан ошган кишилар асал билан ёнғоқни тез-тез истеъмол қилиб туришлари жуда фойдали. Асал қон томирлари, жинсий ожизлик, меъда-ичак, упка, жигар, буйрак, тери ва бошқа касалликларни даволашда ва уларнинг олдини олишда ҳам кенг қўлланилади. Масалан, бедармонликда, силла қуришида ва сил касалликларида қувват бағишлайди. Бунинг учун асални сархил сабзи шарбати ёки сут билан кунига 60–100 граммдан истеъмол қилиб туриш тавсия этилади.

Жинсий ожизликда қувват бағишловчи восита сифатида пиёзни ховончада яхшилаб янчиб, суви сиқиб олинади, кейин унга икки ҳисса асал қушиб, паст оловда асал қузилиб

Фойдали маслаҳатлар

секин оқадиган ҳолга келгунга қадар пиширилади. Тайёр бўлган маҳсулотдан ҳар кеча ётиш олдида икки-уч қошиқдан яланади.

Юқори нафас йўллариининг шамоллаши билан боғлиқ бўлган йўталда сабзи шарбати билан тоғ асали омуҳтасини истеъмол қилиш ижобий натижа беради.

Асалари елимидан тери касалликларини, қийин битувчи яралар, ошқозон ва ун икки бармоқли ичак яраси, геморрой (бавосил) хасталикларини даволашда фойдаланилади.

Асалари муми соғлом кишиларга ҳам тавсия этилиб, у кишининг барча аъзоларига ижобий таъсир қилиб, чарқоқ ва толиқишни бартараф этади. Организм учун витамин (дори-дармонли) асал муми қон алмашинувини ва мушаклар иш қобилиятини оширади. Асалари муми тишни тозалайди, милкни мустаҳкамлайди, шунингдек, чекишни ташлашга ёрдам беради.

Сапар МУҲАММАДИЕВ

ПАРДОЗНИНГ ХОСИЯТИ

Сабзи, лимон, апелсин пучоқларини ташлаб юборманг. Яхшилаб ювиб, қирғичдан ўтказиб, юзингизга чаплаб, юмушгингизни қилаверинг. Юзингиз ҳам «дам олади», ҳам ёшариб очилади.

Пиширилган картошка юз учун қони фойда. Уни эзиб юзга суртсангиз, ажин ва шишлар йўқолиб, қон айланишини муътадиллашади.

Ортиб қолган сузмага озгина тухум сариги ва 2–3 томчи перекис водороди қушиб, юзга сурсангиз, бу қоришма сепкилни, доғларни кетказди. Агар қоришмага озгина асал, қатиқ қушилса борми, фойдаси янада ортади.

Баъзилар қўл терлашидан азият чекишади. Бундай ҳолда қўл тез-тез сирка қушилган намакобга беш-ун дақиқадан

ботириб турилса, айна муддао.

Юз тиниқ бўлиши учун нўхат ва илитилган тухум, гушт сели ва анжир енг. Анжир қон айланишини раво қилади. Сабзавотлардан турп, пиёз, қарам ва саримсоқни тез-тез истеъмол қилиб туринг. Шунда жамолингиз гулдай очилиб кетади.

Хушбўй руян, аччиқ ва ширин бодом, бодринг ва қовун уруғлари, Рум исмамоғи, қовун ҳам юз учун гоят фойдалидир. Қовун пучоғи қайнатмаси, гунафша қайнатмаси ҳам чехрангизга нур бағишлаб, тароватини оширади.

Терини қуёш, шамол ва совуқдан сақлаш учун тухум оқи суринг. Ёхуд кепаксиз ноннинг уволқларини сувда ивитиб, сизиб олингиз, тухум билан аралаштириб, юзингизга суртинг. Шунда рангингиз тиниқлашади.

АМИР ТЕМУР: «Менда бирон кимсанинг ҳақи бўлса, ҳақини ҳеч вақт унутмадим. Бирон кимса билан танишган бўлсам, уни ҳеч вақт назаримдан четда қолдирмадим».

Пазандалик сирлари

ОШИРМА ШИРИН КУЛЧА

Ширин кулча тайёрлаш учун аввал хамиртуруш ачитиб олинади. Бунинг учун ярим пиёла сут хамиртурушга солинади ва унга бир қошиқдан ун билан шакар қушиб аралаштириб, иссиқроқ жойга ярим соат қўйиб қўйилади. Чақилган тухумга шакар қушиб кўпиртирилади. Сўнг сут, маргарин (ёки сариеғ) қўйилади. Унга аввалдан ачитиб қўйилган хамиртуруш солинади, ун қушиб хамир қорилади. Юмшоқ қилиб қорилган хамир уч-тўрт соат иссиқ жойда устини ураб ошириб қўйилади. Хамир ошгач, ундан турли шаклда кулчалар ясаб, газ патнисга терилади-да, устига тухум суртиб, газнинг иссиқхонасида пиширилади.

Ширин кулча тайёрлаш учун зарур масаллиқлар: 6 та тухум, 1 стакан шакар, ярим литр сут, битта маргарин ёки 200 грамм сариеғ, 50 грамм хамиртуруш ва керагича ун.

олингач, аввал тайёрлаб қўйилган масаллиққа қўйилади. Сўнг ун солиб хамир қорилади. Тайёр хамир ярим соат музлаттичга қўйилади, сўнг тўрт бўлакка бўлинади ва ҳар бир бўлак товада алоҳида-алоҳида пишириб олинади. Кулчалар совуғач, ҳар бирининг устига щира (крем) суртиб, устма-уст қилиб тахланади ва четлари текис қилиб қирқиб чиқилади. Усти ва четига ҳам шира суртиб, тортнинг четларини қирққанда чиққан ушоқлари майдалаб сепилади.

Тортни тайёрлашда зарур бўладиган масаллиқлар: 4 та тухум, 4 стакан шакар, 1 чой қошиқ истеъмол содаси, 2 ош қошиқ асал, битта маргарин ёки 200 грамм сариеғ, 2 стакан ун олинади.

Шира (крем) учун ярим банка қуолтирилган сут, 250 грамм сариеғ керак бўлади.

АСАЛ ТОРТИ

Тухум қақилиб, шакар билан яхшилаб аралаштирилади. Аралашмага истеъмол содаси қўйилади. Алоҳида кичик сирли идиш олиб, унга асал солинади, ҳамда паст оловда қизартирилади. Асалга керагича маргарин ва сариеғ қушиб юборилади. Эритма газдан

Ёднома

КЎЗЛАРИМ ЭШИККА ҚАРАЙДИ...

Ота десам бағри дилим ёнаверар,
Куним ёнар, ой-у йилим ёнаверар,
Мозорига қўйган гулим ёнаверар,
Қабрдан қўл қузиб турган қалқоним бор.

(Қўшиқдан)

Отажон, жону жаҳоним, шону шавкатим,
бошимдаги тожим. Мен бунӣ Сизни йўқотганимдан сўнг қаттиқроқ англагандайман, отажон!

Мана бугун туғилган куним илк бора Сизсиз ўтди. Атрофимда азизларим, яқинларим жамул-жам. Лекин, лекин Сизнинг ўрнингиз бўм-бўш. Кўзларим эшикка қарайди: гўё ҳозир кириб келасизу даврага файз тушади, диллар таскин топади, кўзларда севинч уқунлари қўринади. Ҳар доимгидек «шоира қизим» деб эркалайсиз-да, меҳнатда қотган қадоқ қўлларингиз билан сочларимдан аста силаб, пешонамдан ўпиб қўясиз. Кейин қўлингизни дуога очиб, менга узоқ умр, бахтли ҳаёт тилайсиз. Овозингиз бирам ёқимли, ҳаётбахш... аммо бирдан буларнинг бари энди ҳаёл эканини сезиб қоламан. Сезаману юрагимда оғир бир хурсиниқ пайдо бўлиб, кўзларимга ёш қўйилиб келаверади, келаверади. Энди ҳеч қачон дийдорингизни қўролмаслигимдан кўнглим армонларга тўлади. Ҳа, энди Сиз йўқсиз отажон! Лекин биз — фарзандларингиз қалбида ҳамиша яшайсиз. Илоҳим, ҳавзи кавсар сувлари насиб этиб, Оллоҳ Сизни ўз раҳматига олган бўлсин!

Муҳаббат АМАТАЕВА.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

БОТИРЖОН!

Баҳодир ва Ҳилолдек
Ширин оила ўғлисан.
Қуш буваю, қуш буви
Уртасида талашсан.
Бир ёшга тўлибсан,
илойим қувончимиз,
суянчигимиз, фахру
гуруримиз бўлиб камол топгин!

Буванг, бувинг, тоғанг.

Хўрматли Маҳмуд
ХУДОЁРОВ!

Сизни 2531 сонли
автожамланмадаги меҳнат
фаолиятингизга 40 йил,
таваллуд топган кунингизга
60 йил тўлиши муносабати
билан табриклаймиз. Узоқ-

умр, бахт-саодат тилаймиз. Фарзандлар камолотини
қуриб юриш насиб этсин.

Хўрмат билан ҳамкасб шоғирдларингиз
номидан Собир АЛИМОВ, Фурқат КАЛИБОВЕВ,
Артур ТУМАНИЯН.

Самарқанд шаҳри.

ТАДБИРКОРЛАР, КОРХОНА, ТАШКИЛОТ ВА ФИРМАЛАР ВАКИЛЛАРИ, ФУҚАРОЛАР ДИҚҚАТИГА!

«Оила ва жамият» газетаси кўп нусхада, бутун республика бўйлаб тарқатилган, мухлисларга бой оилавий ҳафталик газетадир. Шунинг учун сиз реклама, эълон ва билдирувларингизни «Оила ва жамият»да чоп эттирсангиз, тезда ишингиз юришиб, ўзингизга ишончли шерик ва ҳамкорлар топишингиз мумкин.

Табрик ва хусусий эълонларнинг бир босма белгиси (ҳарф, тиниш белгиси) — 80 тийин. Табрик сурати билан берилса, битта суратнинг баҳоси — 100 сўм. «Оила» эълонининг баҳоси — 150 сўм.

Вилоятларда яшайдиганлар қўйидаги ҳисоб рақамига банк муассасаси орқали пул ўтказиб, тулов қўғозининг нусхаси ҳамда табрик ва эълон матнини почта орқали жўнатишлари мумкин:

Саноат-қурилиш банкининг Тошкент шаҳри Шаҳристон бўлими, ҳисоб рақами 002609733 корреспондент ҳисоби 300166018 МФО 172612318.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-ўй, 6-қават, 605 ва 609-хоналар ёки Амир Темур кўчаси, 1-тор кўча, 2-ўй «Матбуот тарқатиш уюшмаси» ассоциацияси биносига (мўлжал Олой бозори). Телефонлар: 36-56-52; 34-86-91.

УМУМИЙ ТАЪРИФ. Бу мучал соҳиблари ўзларининг ютуқлари ва камчиликларини, хатоларини ўзи назорат қила олади. Ўз қадр-қимматини жуда яхши билади, ўзи ҳақидаги фикрдан уни ҳеч ким қайтаролмайди. Одатда, чаён чакса ўлимга олиб боради. Шунинг учун бу мучалда туғилганлар ҳам ташки қўринишдан босиқ, сипо бўлсалар-да, хавфли одамлардир. Улар нигоҳи ўткирлиги билан бошқалардан ажралиб туради. Шу билан бирга бу мучал соҳиблари қўрқмас ва жасур ҳамда содиқ дўстларлар.

«Чаён»ни ҳатто душманлари ҳам ҳурмат қилишади. Чунки у бор ҳақиқатни юзингизга очиқ айтади. Шунингдек, кимдир унга яхшилик қилса, албатта, яхшилик билан жавоб қайтаради. Аммо унга ёмонлик қилиб, азоблаган киши бир умр унинг

таъқибдан қочиб қутулолмайди.

«Чаён» қаттиқ изтироб чекиш, оғир жисмоний меҳнатдан соғлигини йўқотади. У камдан-кам хасталанади, аммо касаллиги жуда оғир кечади. У ўз дардини докторлардан ҳам кўра яхшироқ чекиши билади. Уни томоғи, бели, юраги, оёғи ва қон айланиш системалари безовта қилиб туради. У оловдан, ҳар хил портлашлардан, радиация нуридан эҳтиёт бўлиши керак.

«Чаён»лар қаҳрамон шахслардир. Улар ожизларни ҳимоя қилишади, оиласига содиқ, болаларига меҳрибондирлар. Бу мучал соҳиблари ё жуда покдамон, софдил, ё ўтакетган шубҳадор бўлишади.

ЭРКАКЛАР. Бу мучал соҳиб ҳиссиётга жуда бой. Ташки қўринишдан босиқ бўлсада, жажли тез. Агар уни севиб қолсангиз жуда кўп қийинчиликларга бардош беришингиз керак. У ҳеч қачон туйғуларини очикдан-очик намоён қилмайди. Сизни кўпчилик олдида изза қилиши мумкин. Шунга босиқлик билан чидасангиз, бахтга

Ўн икки бурж остида

ЧАЁН

(24 октябрдан 22 ноябргача)

эришингиз мумкин.

Бу мучал соҳибини бир кўрган одам ҳеч қачон унутмайди.

«Чаён» кишиларнинг хотирасида ё қувноқ ва дилкаш, ёки жажлдор ва камгап одам қиёфасида сақланиб қолади. Уни ҳеч қачон енгиб бўлмайди. У гўзаллик ва бойлик шайдоси. У ҳамиша севиб яшайди. Ўзининг мустақиллигини қўлдан бермайди. Унинг қарорини ҳеч ким — ота-онаси ҳам, қариндош-уруғлари ҳам, энг яқин кишиси ҳам ўзгартира олмайди. «Чаён» сир-синаотларга қизиқади, шунингдек сиз ҳам ундан ҳеч қандай сир сақлай олмайсиз.

Турмуш қургандан кейин ҳам унинг аввалги феъл-атвори ўзгармайди. У сизни тиш-тирноғи билан ташки ҳужумлардан асрайди. Мабодо, унга сиз ўзини ёмон тутаётгани ҳақида эътироз билдирсангиз, «Мен сени ушлаб турганим йўқ», қабилида жавоб эшитасиз.

Рашк масаласида жуда эҳтиёт бўлишингиз керак. Бегона эркак ёнида ҳатто кўзингиз пирпираб кетса ҳам нақ балога қоласиз.

«Чаён» болаларини меҳнатсевар, софдил қилиб тарбиялайди. У ўзини ҳурмат қиладиган аёлни жон-дилидан севади.

АЁЛЛАР. Бу мучал соҳибаси гўзал, ғурурли, ўзига ишонадиган ва жозибали аёл. Унинг иродаси ниҳоятда кучли. Улар озодаликни, тартибни ёқтиришади. У сизни мақтовларга кўммайди, чунки бу аёл сиз билан танишишдан аввал ички ҳиссиётларингизни ўрганиб чиқади, қўрқоқликни эса ҳеч қачон кечирмайди.

«Чаён» бировларнинг сирларига қизиқса-да, ўзи борасида ошкораликни ёқтирмайди. У жуда рашкчи, сиз учун ҳар нарсга тайёр. Лекин сиз ўз рашкингизни очикдан-очик намоён этманг, гапингиз ҳавога кетмаслиги учун дардингизни ичингизга ютинг.

Бахтли яшаса-да, «ичдан пишган», ўз қадрини баланд тутган бу аёлнинг ички дардлари сирлигича қолади. «Чаён» сиздан кўрган яхшилигю ёмонлигини икки ҳисса қилиб қайтармаса, кўнгли тинчимаслиги билан ҳам бошқалардан ажралиб туради.

Ажабо!

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ — ТЕЛЕВИЗОР!

Ҳомилдор аёлнинг ҳар куни қанча вақт телевизор кўриши ва асосан қанақа курсатувларни томоша қилиши туғилажак боланинг ташки қўриниши ва феъл-атворига, кейинчалик хатти-ҳаракати қандай бўлишига таъсир этар экан. Таниқли япон гинекологи Сайки Томото етти йиллик кузатишларидан кейин шундай хулосага келди. Хуллас:

— бўлғуси оналар жангари ва даҳшат филмларни кўришга ишқивоз бўлишса, улардан аксарият паст бўйли ва хунук болалар туғилади;

— кўп қисмли видеофилмларни, мелодрама ва мюзиклларни берилиб кўрадиган ҳомилдор аёллар 60-65 фоиз ҳолатда қоркам ва оққунгил болалар туғишади;

— дунё воқеалари, янгиликлар ва бошқа ахборот курсатувларини кўриб борадиган аёллардан туғиладиган боланинг жажлдор, қизиққон, салга тепа сочи тикка бўладиган хилидан бўлиши

эҳтимоли кучли;

— шоу курсатувларига қизиқадиган ҳомилдор аёллардан туғиладиган болаларнинг 60 фоиздан зиёдроғи

саккиз ойлик бўлганида гапира бошлаши мумкин;

— уқув-маърифий курсатувларини қолдирмай кўриб борадиган аёллардан кўпроқ индамас, «ичимдагини топ» хилидаги болалар туғилади. Лекин улар жуда кузатувчан бўлишади;

— спорт курсатувларига қизиқувчан аёллардан жажли бурнининг устида турадиган, урушқоқ болалар туғилиши эҳтимоли кўпроқ.

Умуман телевизор кўрмаган аёлларнинг болаларида фаоллик, ҳаракатчанлик етишмайди, ақлий қобилиятлари ҳам ўртамеёна бўлади.

Р.Албеков олган сурат

АМИР ТЕМУР: «Бир ишга киришмай туриб, ундан қутулиб чиқиш йулларини мулжаллаб қўяр эдим. Уни тўғри тадбир, қатъий жазм, чинлик-чидамлилиқ курсатиб, эҳтиёткорлик билан узоқни кўриб, ортини ўйлаган ҳолда охирига етказардим».

Муассисларимиз:

Ўзбекистон
Республикаси
Хотин-қизлар
қўмитаси, Болалар
жамғармаси ва
«Соғлом авлод
учун» Халқаро
хайрия жамғармаси

БОШ МУҲАРРИР:
Абдукарим РАХИМБЕРДИ

Газетамиз бош ҳомийси:
Ўзбекистон «Матбуот тарқатиш
ушмаси» ассоциацияси

МАНЗИЛИМИЗ:

700083, Матбуотчилар
кўчаси, 32-уй.

Телефон: 36-56-52, 34-86-91

Раҳматилла Бердиев

навбатчилик қилди

Обуна индекси - 64654

Руйхатга олиш № 33

Буюртма Г-0591 21597 нусхада чоп
этилди. Офсет усулида босилди.

Формати А-3, ҳажми 2 босма табок.